

RAPORT

ZA LATA 2022-2024

**z realizacji Programu Ochrony Środowiska
dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022
z uwzględnieniem perspektywy na lata
2023-2026**

ZAMAWIAJĄCY

Gmina Borne Sulinowo

Al. Niepodległości 6
78-449 Borne Sulinowo

WYKONAWCA

Energia dla Miast Sp. z o.o.

os. Kalinowe 17
31-814 Kraków

tel.: 662 239 612

e-mail: biuro@energiadlamiast.pl

OPRACOWANIE

Kamil Krzoski

Michał Mroskowiak

Anna Owsikowska

Katarzyna Płonka-Peła

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1 Podstawa prawna.....	4
1.2 Okres sprawozdawczy.....	4
1.3 Źródła danych.....	4
2. Charakterystyka gminy.....	5
2.1 Położenie.....	5
2.2 Demografia.....	6
2.3 Mieszkalnictwo.....	9
2.4 Gospodarka.....	10
2.5 Obszary przyrodnicze prawnie chronione.....	11
3. Zakres realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo.....	17
4. Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	29
4.1 Ocena finansowania zamierzeń Programu Ochrony Środowiska.....	29
4.2 Ocena systemu monitoringu.....	29
5. Podsumowanie.....	31
Spis rysunków.....	32
Spis tabel.....	32

1. Wstęp

1.1 Podstawa prawna

Zgodnie z art. 18 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647) Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska, Burmistrz Bornego Sulinowa przedstawia Radzie Miejskiej. Po przedstawieniu Raportu Radzie Miejskiej jest on kolejno przekazywany do Zarządu Powiatu.

Program Ochrony Środowiska, dla którego sporządzono niniejszy Raport został przyjęty Uchwałą Nr VI/76/2019 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 27 marca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026”. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Zawiera cele i zadania, które powinna realizować gmina jak i inne podmioty w celu ochrony środowiska w jej granicach administracyjnych.

1.2 Okres sprawozdawczy

Niniejszy Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska obejmuje okres od 01.01.2022 roku do 31.12.2024 roku i został sporządzony na podstawie analizy realizacji zadań zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026”.

1.3 Źródła danych

Dane wykorzystane podczas sporządzania niniejszego dokumentu pochodziły z Urzędu Miejskiego w Bornem Sulinowie, „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026” oraz Banku Danych Lokalnych (GUS). Wysłano również wnioski z zapytaniem o stopień realizacji zadań wskazanych w POŚ do:

- Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego w Szczecinie,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego,
- Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Szczecinie,
- Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Sp. z o. o.,
- Powiatowego Zarządu Dróg w Szczecinku,
- Nadleśnictwa Borne Sulinowo,
- Nadleśnictwa Czaplunek,

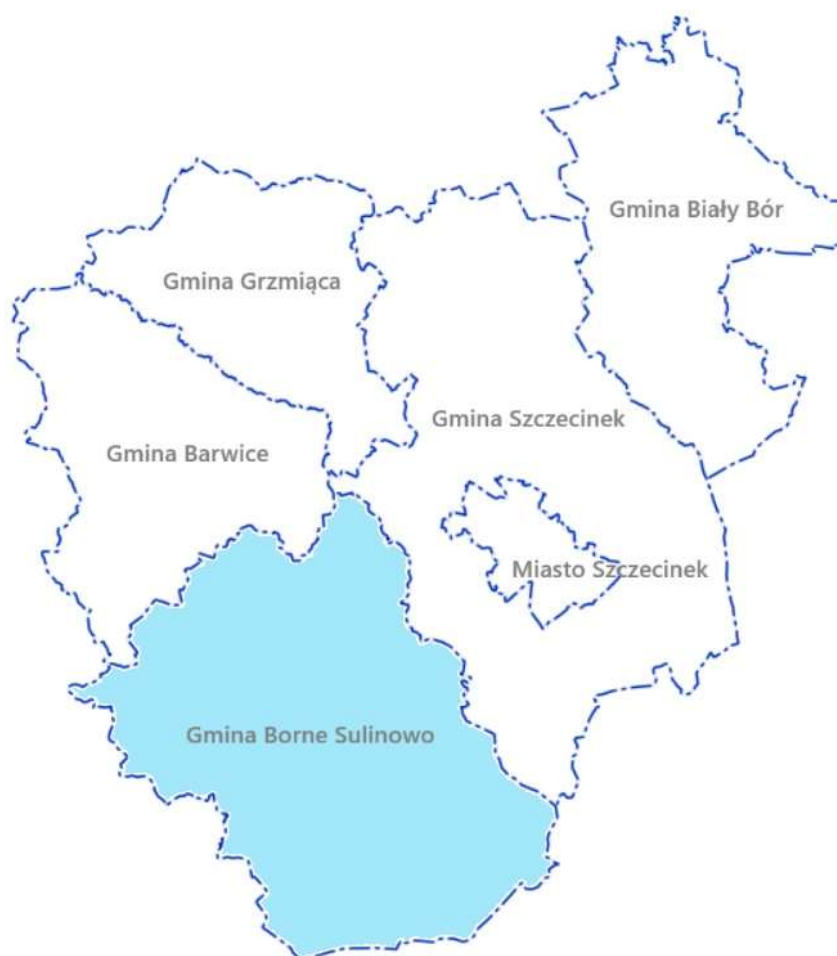
- Nadleśnictwa Czarnobór,
- Nadleśnictwa Szczecinek.

2. Charakterystyka gminy

2.1 Położenie

Gmina Borne Sulinowo jest gminą miejsko-wiejską położoną we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie szczecineckim. Siedzibą władz gminy jest miasto Borne Sulinowo. Gmina zajmuje powierzchnię 484 km² i graniczy:

- od zachodu - z gminą Czaplinek,
- od północnego-zachodu - z gminą Barwice,
- od północnego-wschodu - z gminą Szczecinek,
- od południa - z gminą Jastrowie i gminą Okonek.

Rysunek 1. Położenie Gminy Borne Sulinowo na tle powiatu szczecineckiego

Źródło: opracowanie własne

Obszar gminy podzielony jest na 18 sołectw:

○ Ciemino,	○ Łubowo,
○ Dąbie,	○ Nobliny,
○ Jeleń,	○ Piława,
○ Juchowo,	○ Radacz,
○ Kiełpino,	○ Rakowo,
○ Krągi,	○ Silnowo,
○ Kucharowo,	○ Starowice,
○ Liszkowo,	○ Śmiadowo,
○ Łącznie,	○ Uniemino.

Gmina Borne Sulinowo znajduje się w centralnej części Pojezierza Drawskiego. Miasto otoczone jest kompleksem leśnym i rozciąga się wzdłuż Jeziora Pile. Charakteryzuje ją bardzo zróżnicowana rzeźba terenu, na co wpływ miało długotrwałe działanie lądolodów skandynawskich i mas spływających z nich wód. Powierzchnia terenu jest pochylona w kierunku południowym. Teren opada od 193 m n.p.m. w rejonie m. Kiełpino do 124 m n.p.m. w rejonie zalewów Nadarzyckich. Rzeźba terenu jest urozmaicona w części północnej (liczne wzniesienia kemowe i rynny jeziorne) i bardziej spokojna, miejscami płaska w części środkowej i południowej (równina sandrowa).

Na podstawie podziału fizycznogeograficznego (Kondracki, 2002) gminę Borne Sulinowo zaliczono do:

- prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego,
- podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego,
- makroregionu Pojezierza Południowopomorskiego,
- mezoregionów: Równina Wałecka oraz Pojezierze Szczecińskie.

2.2 Demografia

Zgodnie z danymi prezentowanymi przez Bank Danych Lokalnych GUS w 2024 roku Gminę Borne Sulinowo zamieszkiwało 9 128 mieszkańców, w tym 4 624 kobiety i 4 504 mężczyzn. Liczba mieszkańców gminy od 2000 r. do 2018 r. cały czas sukcesywnie wzrastała, następnie od 2019 roku zauważa się jej spadek. Poniższy wykres przedstawia liczbę ludności gminy w latach 2000-2024.

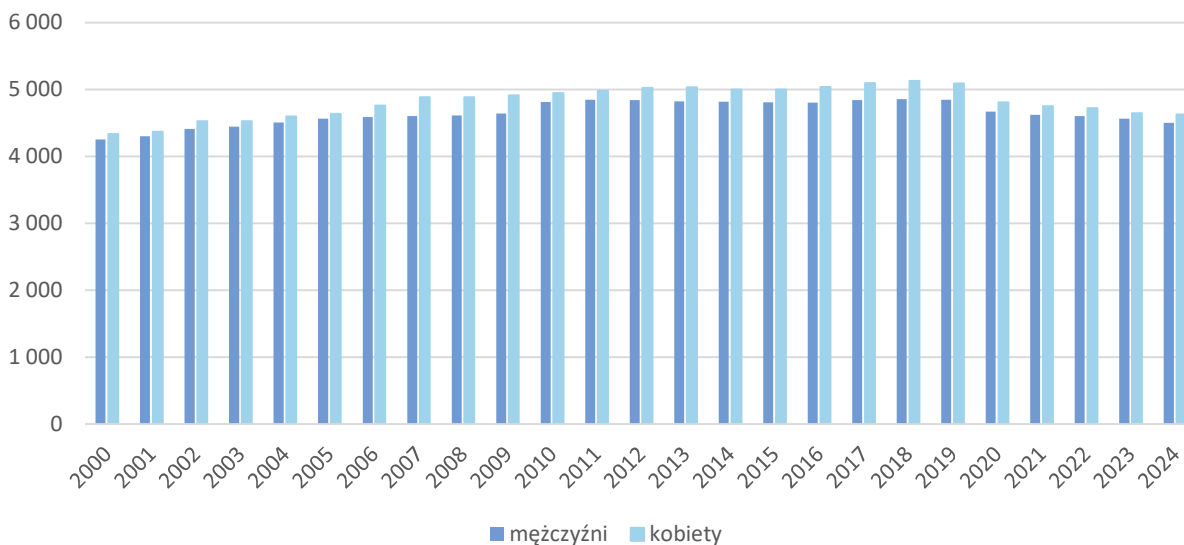
Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Rysunek 2. Liczba mieszkańców Gminy Borne Sulinowo w latach 2000-2024

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Z powyższego wykresu wynika, że liczba mieszkańców gminy na przestrzeni lat 2000-2024 wzrosła o 540 osób. Wśród mieszkańców gminy przeważają kobiety, różnica ta w 2024 roku wyniosła 120 osób.

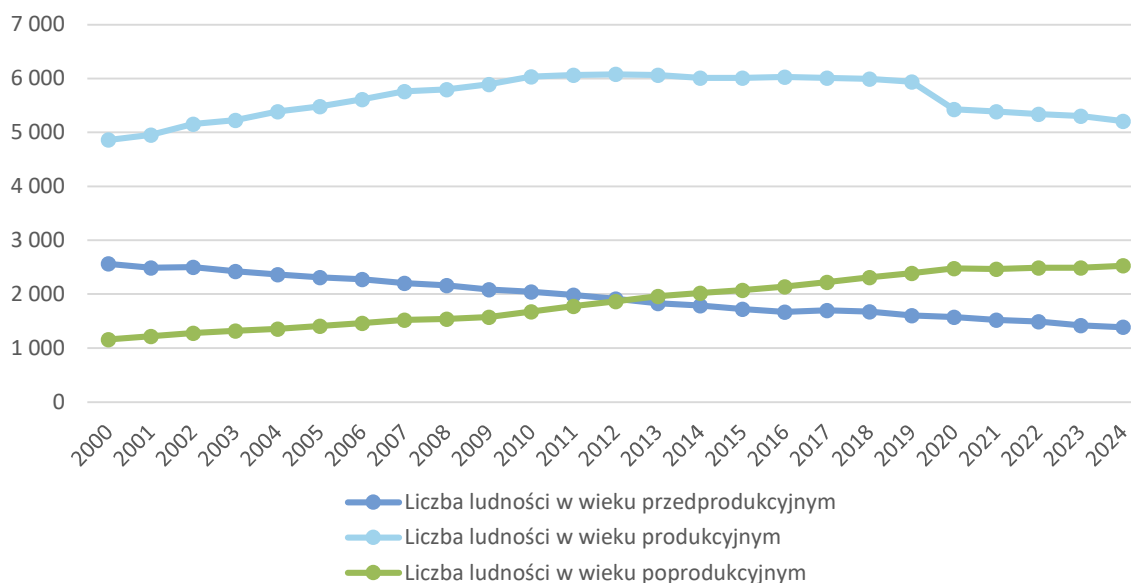

Rysunek 3. Liczba mieszkańców Gminy Borne Sulinowo w latach 2000-2024 w podziale na płeć

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Analizując liczbę mieszkańców Gminy Borne Sulinowo w podziale na wiek, można zauważyć, że na terenie gminy obserwuje się ogólnokrajowy trend starzenia się społeczeństwa. Systematycznie zaczyna ubywać osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, natomiast przybywa osób w wieku poprodukcyjnym.

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Rysunek 4. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2000-2024

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia to wskaźnik pokazujący wielkość osadnictwa ludności na określonej powierzchni terenu. Najczęściej ustala się go w postaci liczby osób zamieszkujących daną gminę w przeliczeniu na kilometr kwadratowy. Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Borne Sulinowo w 2024 roku wynosiła 18,8 os./km². Zgodnie z danymi przedstawionymi w poniższej tabeli można zauważyć, że na terenie gminy z roku na rok gęstość zaludnienia spada.

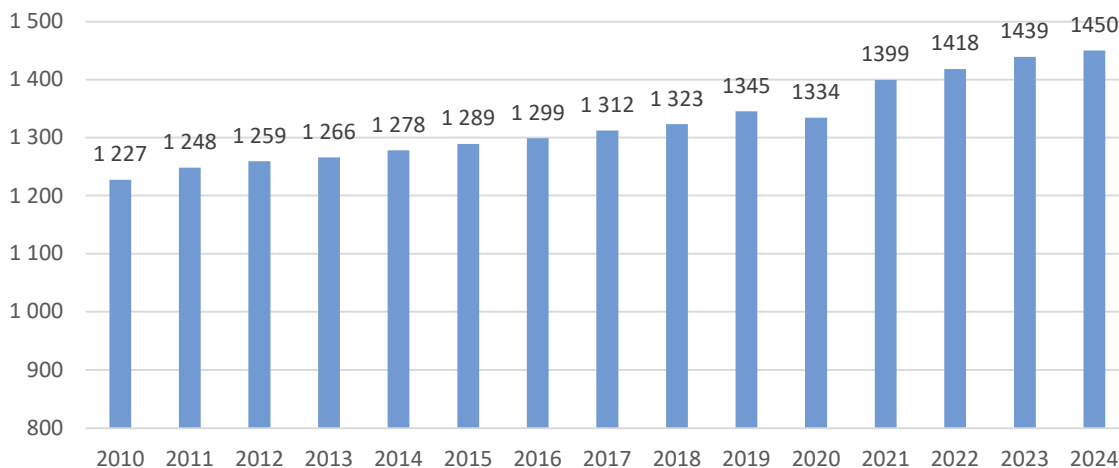
Tabela 1. Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2012-2024

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gęstość zaludnienia [os./km ²]	20,4	20,3	20,3	20,2	20,3	20,5	20,6	20,5	19,6	19,3	19,2	19,0	18,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

2.3 Mieszkalnictwo

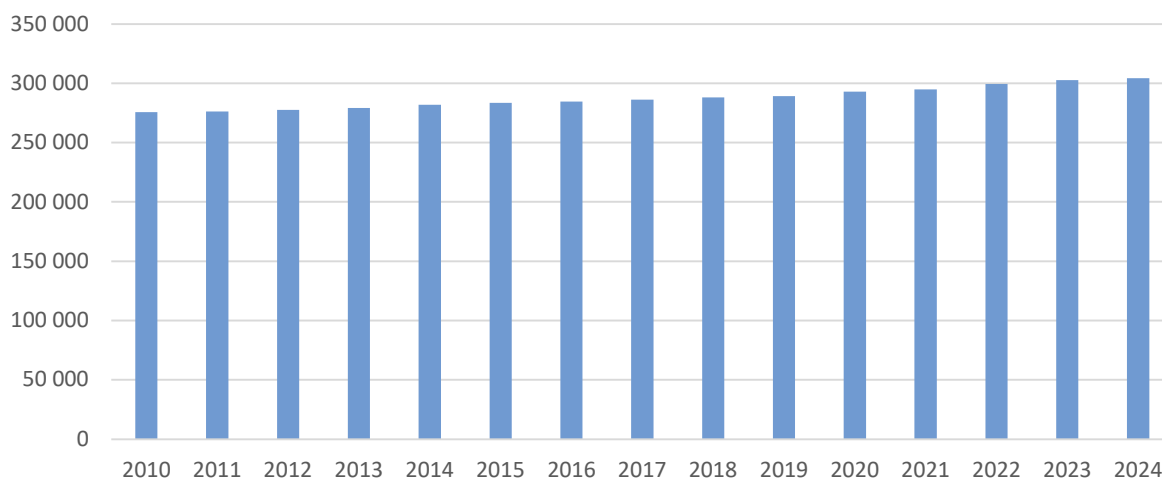
Liczba budynków mieszkalnych na terenie Gminy Borne Sulinowo w 2024 roku wynosiła 1 450. Ich całkowita powierzchnia użytkowa wynosiła 304 295 m². W stosunku do lat poprzednich odnotowuje się systematyczny wzrost liczby budynków. Poniższy wykres przedstawia zmiany liczby budynków mieszkalnych na terenie gminy w latach 2010-2024.

Rysunek 5. Liczba budynków mieszkalnych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Poniższy wykres przedstawia powierzchnię użytkową mieszkań na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024. Obserwuje się trend rosnący.

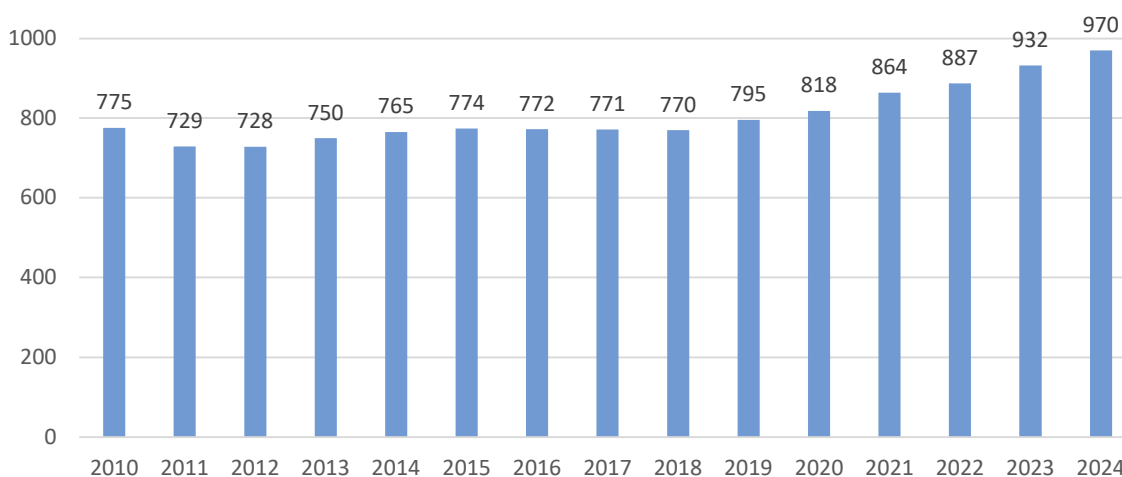
Rysunek 6. Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²] zlokalizowanych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Realizacja tego zadania skoncentrowana jest głównie na tworzeniu i utrzymywaniu gminnych zasobów mieszkaniowych oraz na wspieraniu i tworzeniu dogodnych warunków rozwoju dla innych podmiotów, które prowadzą działalność w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

2.4 Gospodarka

Łącznie w roku 2024 na terenie Gminy Borne Sulinowo odnotowano 970 aktywnych podmiotów gospodarczych. Liczba ta wzrosła o 38 (3,92%) w stosunku do roku poprzedniego. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy na przestrzeni ostatnich lat miała tendencję wzrostową.

Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Tabela 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 na terenie
Gminy Borne Sulinowo w 2024 roku

Sekcja wg PKD	Nazwa	Liczba podmiotów
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	41
B	Górnictwo i wydobywanie	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	56
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	175

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Sekcja wg PKD	Nazwa	Liczba podmiotów
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	153
H	Transport i gospodarka magazynowa	34
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	33
J	Informacja i komunikacja	26
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	19
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	120
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	59
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	32
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6
P	Edukacja	19
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	50
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	30
S,T	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	111

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Jak wynika z powyższej tabeli dominującą gałęzią gospodarki gminy jest sekcja F (budownictwo) – 175 podmiotów oraz G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 153 podmioty. Istotna liczba podmiotów gospodarczych znajduje się również w sekcji L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) – 120 podmiotów oraz S,T (pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby) – 111 podmiotów.

2.5 Obszary przyrodnicze prawnie chronione

Według Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody na terenie Gminy Borne Sulinowo znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- park krajobrazowy,
- obszar chronionego krajobrazu,
- obszar natura 2000,
- rezerwat przyrody,
- pomniki przyrody.

Rezerwat przyrody Bagno Ciemino

Rezerwat przyrody florystyczno – torfowiskowy „Bagno Ciemino” o pow. 445 ha, utworzony w 1997 roku. Ochroną rezerwatową objęto torfowisko wysokie na północnym brzegu jez. Ciemino porośnięte borem sosnowych. W drzewostanach dominuje sosna i brzoza omszana, w podszyciu kruszyna pospolita i jarzębina w runie borówka czarna i bagienna, bagno zwyczajne, wrzos zwyczajny, wełnianka pochwowata, mchy torfowce. W rezerwacie przyroda funkcjonuje bez ingerencji człowieka, są to tereny wyłączone z gospodarczego użytkowania.

Rezerwat przyrody Diabelskie Pustacie

Obejmuje obszar o powierzchni 932,04 ha. Zlokalizowany jest w zasięgu obszaru Natura 2000 – S00 „Diabelskie Pustacie”. Uznany został Rozporządzeniem Nr 45/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. (Dz. Urz. W. Z. z 2008 r., Nr 96, poz. 2076). W skład rezerwatu wchodzi:

- fragment Nadleśnictwa Czarnobór, o powierzchni 294,41 ha;
- fragment Nadleśnictwa Borne Sulinowo, o powierzchni 637,63 ha.

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie układów biocenotycznych i krajobrazu dwóch szlaków sandrowych - młodszego szlaku sandrowego i szlaku Płytnicy oraz leżących w ich obrębie obniżen wytopiskowych i wzgórz o charakterze ostańców erozyjnych.

Drawski Park Krajobrazowy

Drawski Park Krajobrazowy utworzony Uchwałą Nr XVI/49/79 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 24 kwietnia 1979 /Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie Nr 6 poz. 13 z 1979 r./ W skład Drawskiego Parku Krajobrazowego włączono rejon jeziora Komorze wraz z gruntami wsi Komorze częścią gruntów wsi Rakowo i otaczającymi jezioro kompleksami leśnymi. Do otuliny DPK włączono tereny leśne i jeziorne jez. Rakowo, Brody, Lubicko Wlk., Karsie z kompleksami leśnymi zachodniej części gminy.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Drawskie

Część środkowa gminy wchodzi w skład obszaru chronionego krajobrazu Pojezierze Drawskie na mocy Uchwały Nr X/46/75 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 17 listopada 1975 r. /Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej Nr 9 poz. 49 z 1975 r. W zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, obowiązują zakazy i odstępstwa określone w Rozporządzeniu Wojewody Zachodniopomorskiego Nr 4/2005 z dnia 22 marca 2005 roku w sprawie obszarów chronionego

krajobrazu, zastąpione uchwałą Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2014 r. poz. 1637).

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Piławy

Ustanowiony został Uchwałą Nr XIII/143/2004 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 28 lutego 2004 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w Gminie Borne Sulinowo. Powierzchnia całego obszaru wynosi 2197,95 ha i obejmuje rynną doliny Piławy wraz z Zalewami Nadarzyckimi i Jeziorem Długim oraz otaczającymi ją lasami i znajdującymi się na ich terenie torfowiskami. Ochronie podlega tutaj szata roślinna oraz krajobraz doliny rzeki Piławy. Obszar stanowi miejsca lęgowe i siedliska rzadkich i ginących zwierząt, w tym ptaków: bąka, błotniaka stawowego, brzęczki, cyranki, dzięcioła czarnego i zielonego, gągoła, kokoszki wodnej, krakwy, bekasa kszyka, łabędzia niemego, perkozka, remiza, nurogęsi, trzciniaaka, zimorodka, żurawia; widywano również: bielika, bociana czarnego, orlika krzykliwego, puchacza i rybołowa.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Płytnicy

Obszar utworzony go na mocy: Uchwały Nr XXI/136/2004 Rady Gminy Szczecinek z dnia 24 czerwca 2004 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Płytnicy” oraz Uchwały Nr XVII/194/2004 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 26 sierpnia 2004 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Płytnicy”. Teren ten położony jest na terenie gminy Borne Sulinowo oraz gminy Szczecinek. Obejmuje dolinę rzeki Płytnicy wraz z 3 rynnowymi jeziorami: Przełęg (69,30 ha), Kniewo (53,50 ha) i Remierzewo (97,04 ha). Głównym celem utworzonego obszaru jest ochrona zróżnicowanego, mozaikowego, bogatego przyrodniczo krajobrazu.

Obszar Natura 2000 Dorzecze Parsęty

Dorzecze Parsęty (PLH320007) - obejmuje dorzecze rzeki Parsęty w szczególności: - źródła Parsęty koło Parsęcka, naturalną rynną od Radomyśla do Krosina w otoczeniu kompleksów leśnych z dopływami: Kłudawa, Knyczanka, Gęsia Rzeka i Rudy Rów, - strome jary i wąwozy rzek Perznicy, Trzebiegoszczy i Łozicy, zakola, starorzecza, torfowiska, lasy łęgowe i zarośla wierzbowe w obrębie dolin rzecznych i na obszarze zagłębień dennomorenowych, szczególnie pomiędzy Krosinem a Osówkiem, dolinę Dębnicy z jedynym na Pomorzu stanowisku śledziennicy naprzeciwlistnej, - przełomowy odcinek rzeki Parsęty pomiędzy Starym Dębniem, Osówkiem i Byszynem oraz leśny kompleks z jeziorami i torfowiskami koło Byszyna, - dolinę od Byszyna do Karlina, z ujściowymi odcinkami Mogilicy, Topieli, Pokrzywnicy i Radwi, - dolina Radwi i jej dopływy z malowniczymi jeziorami Kwiecko i zbiorników zaporowych - Rosnowo i Hajka, - naturalną rynną rzeki pomiędzy Karlinem a Rozcięcinem oraz dopływ rzeki Pyszki, - dolinę koło

Kołobrzegu. Rzeka i jej dopływy posiadają najlepsze w Polsce warunki dla tarła łososi i troci wędrowniej, pstrąga potokowego i lipienia; - obecność w rzece licznej populacji strzebli potokowej, certy i węgorza pochodzenia naturalnego. Jest to cenny obszar rozrodu wydry oraz występowania naturalnej populacji złoci pochwowatej, kokoryczy drobnej i grążela drobnego. Na tym terenie występują dobrze zachowane biotopy ptaków drapieżnych: orlika krzykliwego, błotniaka stawowego, kani rudej, bielika, puchacza, sowy błotnej, bociana białego, bociana czarnego, zimorodka, sieweczki rzecznej, kulika wielkiego, czy żurawia. Parsęta to ważny obszar dla zimowania ptaków wodno-błotnych. Siedliska leśne zajmują 64% obszaru, siedliska łąkowe i zaroślowe - 17%, a siedliska rolnicze - 17%. Dorzecze Parsęty obejmuje 25 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej pokrywających ponad 50% powierzchni obszaru. Stwierdzono tu występowanie 13 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu co najmniej 34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Obszar Natura 2000 Bagno i Jezioro Ciemino

Obszar obejmuje cenny kompleks leśno-wodny. Obszar obejmuje dawne torfowisko wysokie porośnięte zwartym borem bagiennym od południa i wschodu przylega do niego lobeliowe Jez. Ciemino o pow. 241,7 ha (gł. 13,6 m, dł. 3,7 km), z którego wypływa rzeka Nizica. Wody śródlądowe zajmują około jednej trzeciej powierzchni. Torfowisko jest okolone lasami z udziałem starodrzewi bukowych, ale i z dużym udziałem sztucznych nasadzeń na gruntach porolnych. Na obszarze stwierdzono występowanie 3 gatunków ptaków dzięcioł czarny, muchołówka mała, siniak wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Z gatunków wymienianych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono tu występowanie rośliny - elisma wodna, ssaków - bobra i wydry oraz płaza - traszki grzebieniastej. Żyje tu także sieja wędrowna cenny gatunek ryby. Występują tu także bardzo obfite populacje cennych gatunków: widłaka jałowcowatego, borówki bagiennej, czartawy drobnej. Spotyka się takie rośliny jak: turzyca Hartmana, storczyki: kukułka krwista żółtawa, kukułka szerokolistna, rosiczka okrągłolistna, kruszczyk szerokolistny, kruszyna pospolita, przytulia wonna, kocanka piaskowa, bagno zwyczajne, widłak jałowcowaty, bobrek trójlistkowy, nasięźrzał pospolity, porzeczka czarna, pływacz średni, pływacz mały, kalina koralowa, barwinek.

Obszar Natura 2000 Jezioro Śmiadowo

Obszar obejmuje Jezioro Śmiadowo o powierzchni 132,7 ha z wąskim pasem lasu i zarośli porastających brzegi akwenu. To oligotroficzne jezioro położone jest 140 m. n.p.m. i charakteryzuje się przezroczystą, średnio kwaśną wodą. Obszar Natura 2000 Jezioro Śmiadowo wyznaczony został w celu ochrony siedliska przyrodniczego 3110 jeziora lobeliowe, zajmującego tu około 58% powierzchni. Jezioro Śmiadowo jest jednym z pięciu największych jezior

lobeliowych w Polsce. Należy do najcenniejszych elementów krajobrazu sandrowych terenów opadających na południe ku dolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej, którą płynie rzeka Noteć.

Obszar Natura 2000 Diabelskie Pustacie

Obszar obejmuje wrzosowiska równin sandrowych zachowane na terenie dawnego poligonu w miejscowości Borne Sulinowo oraz rynnę rzeki Płytnicy z eutroficznymi jeziorami Przeląg i Kniewo. Część terenu została świadomie zalesiona, lasy zajmują obecnie ponad połowę powierzchni, są to głównie lasy iglaste, liściaste stanowią około 15%, a mieszane to 10% obszaru. Rynnie rzeki Płytnicy towarzyszą liczne zagłębienia wytopiskowe o owalnym lub podłużnym kształcie, wypełnione złożami torfu. Koryto rzeki cechuje się naturalną morfologią: posiada liczne drobne i większe baseny oraz zatoki. Jego nierówne dno jest pokryte grubą warstwą osadów dennych. Na torfowiskach przejściowych i wysokich rozwinęły się mszary, bory bagienne, zarośla wierzbowe, oraz traworośla z mietlicą psią i cennymi gatunkami torfowiskowymi: turzycą dzióbkowatą, turzycą nitkowatą, wełnianką wąskolistną, wełnianką pochwowatą, bobrkiem trójlistkowym, żurawiną błotną, ze stanowiskami rosiczki okrągłolistnej i sitem drobnym. Z gatunków zwierząt wymienianych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono tu 2 gatunki ssaków (bóbr i wydra), 2 gatunki płazów (traszka grzebieniasta i kumak nizinny) oraz 1 gatunek chrząszcza (pływak szerokobrzeżek). Pięć występujących tu gatunków ptaków wymienionych jest w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej: lelek kozodój, skowronek borowy, świergotek polny, dzierzba gąsiorek, dzierzba czarnoczelna. Obszar obejmuje najlepiej zachowane na Pomorzu Zachodnim wielkoobszarowe wrzosowiska. Unikatowy charakter ma mozaika siedlisk świadcząca o wysokiej różnorodności biologicznej obszaru - od wrzosowisk po śródleśne torfowiska i wilgotne bory trzęślicowe oraz ekosystemy wodne.

Obszar Natura 2000 Jeziora Czaplinskie

Jeziora Czaplinskie (PLH320039) - obszar obejmuje najcenniejszy przyrodniczo i krajobrazowo fragment Pojezierza Drawskiego. Został ukształtowany w wyniku działalności lądolodu podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Lasy pokrywają ponad 30% terenu. Spośród nich ponad połowę stanowią tzw. Lasy ochronne. Na terenie ostoji szczególnie cenna jest dolina Drawy, która wraz z dopływami odgrywa bardzo ważną rolę łącznika między obszarami koncentracji cennej flory w urozmaiconym krajobrazie polodowcowym. Jej źródła znajdują się w rezerwacie Dolina Pięciu Jezior. Dna jezior porastają łąki ramienicowe. Osobliwością obszaru są dobrze zachowane jeziora lobeliowe. Do bardzo wartościowych zbiorowisk należą również torfowiska. Łącznie stwierdzono tu występowanie 18 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Na jej terenie występują 742 gatunki roślin naczyniowych, spośród których 28 objętych jest całkowitą ochroną gatunkową, a 14 ochroną częściową. Bardzo bogata jest też flora mchów, z których 30

uznano za zagrożone w Polsce. Wody zasiedla 36 gatunków ryb i 1 gatunek kręgowców, w tym 5 gatunków objętych ochroną prawną. Występuje tu 12 płazów i 5 gatunków gadów oraz 41 gatunków ssaków. Spośród tych wszystkich gatunków, 10 gatunków roślin i zwierząt znajduje się na załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Awifauna Parku liczy 148 gatunków lęgowych. Spośród gatunków zagrożonych wyginięciem gniazdują tu: bielik, orlik krzykliwy, kania ruda, bociana czarna i bocian biały. Obszar jest ważną ptasią ostoją o randze krajowej.

Obszar Natura 2000 Dolina Piławy

Dolina Piławy (PLH320025) - obejmuje fragment terenu dawnego poligonu w Bornem Sulinowie oraz dolinę rzeki Piławy na odcinku tzw. Zalewów Nadarzyckich (sztuczne rozlewiska utworzone przed II wojną światową jako część linii umocnień Wału Pomorskiego). Niepowtarzalny, w pasie Pojezierzy Pomorskich, ciąg ekosystemów wodnych i torfowiskowych związanych z rynną wytopiskową głęboko rozcinającą sandry starszego szlaku Piławy (Lobu Parsęty), co w wielu miejscach w połączeniu z krętością dna obniżenia, stanowi o dużych walorach krajobrazowych ostoi. Bardzo liczne jak na stosunkowo niewielki obszar, doskonale zachowane torfowiska cechuje duża zmienność wynikająca ze zróżnicowania morfologii wytopisk, w obrębie których powstały. Liczne wytopiska to jeziora: Generalskie, Brzeźno, Kowal, Dudylany (zwane też Lipowym), Bagiennie i Bobrowe. Bunkry pozostałe po umocnieniach Wału Pomorskiego stanowią zimowiska nietoperzy. Na szatę roślinną obszaru składa się około 200 zespołów, w znacznym stopniu naturalnych. Dużą grupę stanowią zbiorowiska regionalnie zagrożone wymarciem, które w dolinie Piławy mają liczne niezagrożone stanowiska: brzezina bagienna, bór bagienny, zbiorowiska rdestnicy ściśnionej, rdestnicy trawiastej, pływacza drobnego, pływacza średniego, turzycy bagiennej, przygiełki białej, turzycy nitkowatej, bobrka trójlistkowego, mszar turzycy dzióbkowatej, mszar kępowy. Łącznie w obszarze stwierdzono występowanie 15 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy i 9 gatunków z załącznika II. Jest to znacząca ostoja bobra i wydry, cenna ostoja bezkręgowców. Obszar Chronionego Krajobrazu "Dolina Piławy", wyznaczony uchwałą Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie Nr XIII/143/2004 z 28 lutego 2004.

Obszar Natura 2000 Ostoja Drawska

Ostoja Drawska (PLB320019) - obejmuje część mezoregionu Pojezierza Drawskiego, od południa mniejsze fragmenty mezoregionu Równiny Drawskiej i Pojezierza Wałeckiego. Obszar cechuje się dużą różnorodnością krajobrazu. Występują liczne wzgórza morenowe: ozy, jary, jeziora rynnowe i wytopiskowe, doliny rzeczne oraz małe oczka wodne i torfowiska. Największe jeziora to Drawsko, Lubie, Siecino, Wąsosze, Żerdno, Komorze, Wilczkowo i wiele mniejszych oraz stawy rybne (zajmujących ok. 10 % pow. terenu). Jeziora mają urozmaiconą linię brzegową, na niektórych z nich są wyspy. Brzegi jezior są wysokie, porośnięte lasem, głównie łęgami i buczyną,

lub niskie, z pasem roślinności przybrzeżnej. Największą rzeką jest Drawa, mająca na jego terenie swoje źródła. Swój początek biorą tutaj także inne rzeki, jak: Dębница, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Znaczną część ostoi zajmują pola uprawne (około 50%) z fragmentami łąk i pastwisk oraz kompleksy leśne, które zajmują ponad 35% terenu. Dominują bory, duże powierzchnie zajmują lasy bukowe, dębowe i olchowe. Gniazdują tu gatunki zagrożone wyginięciem: bielik, orlik krzykliwy, kania ruda, bocian czarny i bocian biały.

Pomniki przyrody

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Bornem Sulinowie na terenie gminy znajduje się 101 pomników przyrody.

3. Zakres realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo

Cele, kierunki interwencji oraz zadania określone w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026 skupiają się w następujących obszarach interwencji:

1. Klimat i powietrze,
2. Zagrożenie hałasem,
3. Pola elektromagnetyczne,
4. Gospodarowanie wodami,
5. Gospodarka wodno-ściekowa,
6. Zasoby geologiczne,
7. Gleby,
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstaniu odpadów,
9. Zasoby przyrodnicze,
10. Zagrożenie poważnymi awariami.

Dla każdego z ww. obszarów interwencji określono cele, kierunki interwencji oraz zadania.

KIERUNEK INTERWENCJI 1. Klimat i powietrze

Cel: Poprawa jakości powietrza

Kierunki interwencji:

- Kontrola jakości powietrza na terenie miasta i gminy,
- Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z emisji liniowe,

- Poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z systemów grzewczych,
- Propagowanie wśród mieszkańców gospodarki niskoemisyjnej.

Zadania:

1. Monitoring i kontrola podmiotów korzystających ze środowiska,
2. Remonty i przebudowa dróg gminnych,
3. Budowa i remonty chodników, placów i miejsc postojowych na terenie miasta i gminy Borne Sulinowo,
4. Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach na terenie gminy,
6. Budowa sieci oświetleniowych na terenie miasta i gminy Borne Sulinowo,
7. Montaż oświetlenia drogowego i ulicznego zasilanego energią z OZE na terenie Gminy Borne Sulinowo,
8. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy,
9. Remont obiektów komunalnych na terenie gminy Borne Sulinowo,
10. Wymiana indywidualnych systemów grzewczych na kotły niskoemisyjne,
11. Propagowanie wykorzystania wśród mieszkańców odnawialnych źródeł energii,
12. Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń dot. niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych.

KIERUNEK INTERWENCJI 2. Zagrożenia hałasem

Cel: Poprawa środowiska akustycznego w gminie

Kierunek interwencji:

- Zmniejszenie emisji hałasu z ruchu drogowego

Zadania:

1. Modernizacja dróg poprzez zmianę struktury nawierzchni i poprawę ich stanu technicznego.

KIERUNEK INTERWENCJI 3. Pola elektromagnetyczne

Cel: Utrzymanie poziomu promieniowania elektromagnetycznego poniżej poziomu dopuszczalnego

Kierunek interwencji:

- Kontrola obecnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego i zapobieganie powstawaniu nowych na terenie gminy

Zadania:

1. Wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne,
2. Pomiar natężenia pola elektromagnetycznego w gminie.

KIERUNEK INTERWENCJI 4. Gospodarowanie wodami

Cel: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych – dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód

Kierunek interwencji:

- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych.

Zadania:

1. Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach na terenie gminy,
2. Monitoring stanu i jakości wód powierzchniowych,
3. Monitoring stanu i jakości wód podziemnych,
4. Prowadzenie rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola ich stanu technicznego,
5. Upowszechnienie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej w zakresie prawidłowego stosowania i przechowywania środków ochrony roślin oraz ograniczenie ich złego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne.

KIERUNEK INTERWENCJI 5. Gospodarka wodno-ściekowa

Cel: Racjonalna gospodarka ściekowa

Kierunek interwencji:

- Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki ściekowej na terenie gminy.

Zadania:

1. Rozdział sieci kanalizacji deszczowej od kanalizacji sanitarnej w rejonie ulic Al. Niepodległości, Orła Białego, Lipowa w Bornem Sulinowie,
2. Modernizacja sieci deszczowych w Bornem Sulinowie,
3. Dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Borne Sulinowo.

KIERUNEK INTERWENCJI 6. Zasoby geologiczne

Cel: Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż

Kierunek interwencji:

- Nadzór nad zasobami kopalin

Zadania:

1. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin oraz monitorowanie eksploatacji złóż.

KIERUNEK INTERWENCJI 7. Gleby

Cel: Prawidłowe użytkowanie powierzchni ziemi

Kierunek interwencji:

- Ochrona gleb wykorzystywanych rolniczo

Zadania:

1. Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych,
2. Monitoring chemizmu gleb ornych na terenie gminy,
3. Monitoring chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża,
4. Prowadzenie działalności rolniczej z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

KIERUNEK INTERWENCJI 8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstaniu odpadów

Cel: Racjonalna gospodarka odpadami

Kierunek interwencji:

- Uporządkowanie systemu gospodarki odpadami na terenie gminy

Zadania:

1. Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach na terenie gminy,
2. Kontynuacja Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy,
3. Wywóz odpadów powstałych w wyniku sprzątania ulic i chodników,
4. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
5. Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy.

KIERUNEK INTERWENCJI 9. Zasoby przyrodnicze

Cel: Ochrona i rozwój zasobów przyrodniczych

Kierunki interwencji:

- Zagospodarowanie obszarów turystycznych,
- Stały rozwój zieleni oraz obszarów cennych przyrodniczo,
- Ochrona lasów i prowadzenie właściwej gospodarki leśnej,
- Zachowanie obszarów cennych przyrodniczo oraz chronionych.

Zadania:

1. Zagospodarowanie sportowo-turystyczne terenów położonych nad jeziorem Pile,
2. Zagospodarowanie rekreacyjne terenu gminy,
3. Zagospodarowanie rekreacyjne terenu działki nr 20 obręb Jelonek,
4. Budowa infrastruktury kajakowej na Szlaku Kajakowym rzeką Piławą,
5. Zagospodarowanie placów i skwerów publicznych,
6. Zagospodarowanie rekreacyjne terenu działki nr 251/15 w miejscowości Kiełpino,
7. Rodzinna Strefa Aktywnego Wypoczynku w Bornem Sulinowie,
8. Przebudowa miejsc postojowych dla samochodów campingowych na terenie Dorzecza Parsęty,

9. Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach na terenie gminy,
10. Ochrona, pielęgnacja oraz utrzymanie terenów leśnych,
11. Edukacja ekologiczna - Zakłada się realizację różnego rodzaju akcji (np. sprzątanie świata, zakładanie ogródka na parapecie okna), przeprowadzenie badań i doświadczeń, konkursów (np. przyrodniczo-plastycznych, fotograficznych, wierszyki i opowiadania o tematyce ekologicznej), szkoleń, pogadanek w szkołach, dokarmianie ptaków w trakcie zimy, wycieczki do lasu, itp.

KIERUNEK INTERWENCJI 10. Zagrożenia poważnymi awariami

Cel: Zapobieganie powstawaniu poważnych awarii

Kierunki interwencji:

- Przeciwdziałania poważnym awariom

Zadania:

1. Kontrola przewozów substancji niebezpiecznych,
2. Utrzymanie jednostek OSP,
3. Uwzględnianie lokalizacji ZDR oraz ZZR w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
4. Przeciwdziałanie poważnym awariom,
5. Przebudowa budynku magazynowego na budynek remizy strażackiej w Bornem Sulinowie.

Wszystkim zadaniom wyznaczonym w POŚ przypisano szacowany termin realizacji. Część zadań była do zrealizowania w konkretnych latach, pozostałe działania miały charakter ciągły. Ze względu na to, że niniejszy *Raport* obejmuje okres sprawozdawczy od 01.01.2022 r. do 31.12.2024 r., w dokumencie przeanalizowano realizację zadań w tym przedziale czasowym.

Poniższa tabela przedstawia stopień realizacji zadań własnych z zakresu ochrony środowiska realizowanych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024. Wynikają one bezpośrednio z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026.

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Tabela 3. Stopień realizacji zadań własnych wskazanych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024

Lp.	Obszar interwencji	Zaplanowane zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji wskazany w POŚ	Rzeczywiste nakłady inwestycyjne [zł]			Opis dotychczas podjętego działania w latach 2022-2024	Status zadania (Zakończone/ W trakcie realizacji/ciągłe /Brak)
					2022	2023-2024	Razem		
1.	I. Klimat i powietrze	Remonty i przebudowa dróg gminnych	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	2 900 000,00 zł – dotacja RFRD + Budżet gminy	9 974 569,11 zł – Budżet gminy, Nadleśnictwo Czarnobór, środki PROW, środki RFRD	12 874 569,11 zł	Rok 2022 - Przebudowa ulicy Wyszyńskiego w Bornem Sulinowie Rok 2023 - przebudowa, naprawa i konserwacja części drogi gminnej na odcinku Krągi – Dąbrowica Rok 2024: – przebudowa ulicy Słowackiego w Bornem Sulinowie, – przebudowa drogi Juchowo, – przebudowa drogi gminnej - ulicy M. Konopnickiej w Bornem Sulinowie.	Zakończone
2.		Budowa i remonty chodników, placów i miejsc postojowych na terenie miasta i gminy Borne Sulinowo	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	79 069,00 zł - środki własne gminy	106 137,61 zł	185 206,61 zł	Rok 2022 – remont chodnika przy ul. Różanej w Bornem Sulinowie Rok 2023 – budowa chodnika w m. Liszkowo	Zakończone
3.		Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych	Gmina Borne Sulinowo	2019	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
4.		Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach na terenie gminy	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
5.		Budowa sieci oświetleniowych na terenie miasta i gminy Borne Sulinowo	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
6.		Montaż oświetlenia drogowego i ulicznego zasilanego energią z OZE na terenie Gminy Borne Sulinowo	Gmina Borne Sulinowo	2018	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
7.		Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	-	5 624 701,69 zł - dotacja z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	5 624 701,69 zł	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej i L.O. w Borne Sulinowo	Zakończone
8.		Remont obiektów komunalnych na terenie gminy Borne Sulinowo	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	25 436,46 zł	2023 – 206 679,03 zł 2024 – 137 226,09 zł	369 341,58 zł	Remont obiektów komunalnych na terenie gminy	Zakończone
9.		Wymiana indywidualnych systemów grzewczych na kotły niskoemisyjne	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	1 432 899,98 zł - WFOŚiGW	1 432 899,98 zł	Wymiana źródeł ciepła niespełniających wymagań uchwały antysmogowej	Zakończone

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Lp.	Obszar interwencji	Zaplanowane zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji wskazany w POŚ	Rzeczywiste nakłady inwestycyjne [zł]			Opis dotychczas podjętego działania w latach 2022-2024	Status zadania (Zakończone/ W trakcie realizacji/ciągłe /Brak)
					2022	2023-2024	Razem		
10.		Propagowanie wykorzystania wśród mieszkańców odnawialnych źródeł energii	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe		-		Na stronie internetowej Urzędu na bieżąco publikowane są informacje dotyczące możliwości wykorzystania przez mieszkańców źródeł odnawialnych.	Ciągłe
11.		Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń dot. niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe		-		Na stronie internetowej Urzędu na bieżąco publikowane są informacje dotyczące możliwości wykorzystania przez mieszkańców źródeł odnawialnych.	Ciągłe
12.	III. Pola elektromagnetyczne	Wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe		-		Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
13.	IV. Gospodarowanie wodami	Prowadzenie rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola ich stanu technicznego	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe		-		Gmina prowadzi ewidencję i kontrolę opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	Ciągłe
14.		Upowszechnienie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej w zakresie prawidłowego stosowania i przechowywania środków ochrony roślin oraz ograniczenie ich złego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe		-		Szkolenia dla rolników prowadzone przez ZODR	Ciągłe
15.		Rozdział sieci kanalizacji deszczowej od kanalizacji sanitarnej w rejonie ulic Al. Niepodległości, Orła Białego, Lipowa w Bornem Sulinowie	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	-	99 000,00 zł – Budżet gminy	99 000,00 zł	Budowa sieci deszczowej przy ulicy Lipowej w Bornem Sulinowie	Zakończone
16.		Modernizacja sieci deszczowych w Bornem Sulinowie	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	-	28 000,00 zł – Budżet gminy	28 000,00 zł	Naprawa sieci deszczowej	Zakończone
17.		Dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Borne Sulinowo	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
18.	VI. Zasoby geologiczne	Inwentaryzacja miejsc nielegalnego wydobycia kopalin	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Lp.	Obszar interwencji	Zaplanowane zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji wskazany w POŚ	Rzeczywiste nakłady inwestycyjne [zł]			Opis dotychczas podjętego działania w latach 2022-2024	Status zadania (Zakończone/ W trakcie realizacji/ciągłe /Brak)
					2022	2023-2024	Razem		
19.	VII. Gleby	Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
20.	IX. Zasoby przyrodnicze	Kontynuacja Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	20 301,50 zł - Budżet gminy, dofinansowanie z WFOŚiGW w Szczecinie	27 171,00 zł - Budżet gminy, dofinansowanie z WFOŚiGW w Szczecinie	47 472,50 zł	W 2022 roku usunięto 35,03 Mg azbestu, w 2023 roku usunięto 38,16 Mg azbestu.	Zakończone
21.		Wywóz odpadów powstałych w wyniku sprzątnięcia ulic i chodników	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	225 180,00 zł - Budżet gminy	2023 – 133 619,00 zł 2024 – 144 400,00 zł	503 199,00 zł	Zamiatanie zamiatarką na mokro	Ciągłe
22.		Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	0	0	0	Umieszczanie informacji na stornie internetowej Urzędu, Facebooku oraz przez szkoły.	Ciągłe
23.		Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
24.		Zagospodarowanie sportowo-turystyczne terenów położonych nad jeziorem Pile	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	56 688,36 zł	2023 - 57 011,27 zł 2024 - 175 167,86 zł	288 867,49 zł	W ramach zadania, w Zatoce Cichej jez. Pile w Bornem Sulinowie, posadowiono obiekty małej architektury, tj. urządzenia siłowni plenerowej i urządzenia rekreacyjne. Zbudowano także palenisko z kamieni, wokół którego posadowiono 6 szt. ławek z bali drewnianych. Zmodernizowano również istniejącą ścieżkę pieszo-jezdną, utwardzono kruszywem i ogrodzono plac manewrowy, a także wykonano utwardzone dojście do ogólnodostępnej toalety przenośnej.	Zakończone
25.	Zagospodarowanie rekreacyjne terenu gminy	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	130 906,28 zł – dotacja NFOŚiGW + Budżet gminy	57 750,22 zł 80 000,00 zł	268 656,50 zł	Zagospodarowanie rekreacyjne terenu gminy	Zakończone	
26.	Zagospodarowanie rekreacyjne terenu działki nr 20 obręb Jelonek	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji	
27.	Budowa infrastruktury kajakowej na Szlaku Kajakowym rzeką Piławą	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	1 498 918,65 zł	-	1 498 918,65 zł	Zadanie polegało na budowie 2 przystani kajakowych: jednej w Bornem Sulinowie i jednej w pobliżu miejscowości Liszkowo oraz na oznakowaniu szlaku kajakowego rzeką Piławą.	Zakończone	
28.	Zagospodarowanie placów i skwerów publicznych	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	53 141,64 zł	2023 - 62 617,86 zł 2024 - 70 337,53 zł	186 097,03 zł	Zagospodarowanie placów i skwerów publicznych na terenie gminy	Zakończone	
29.	Zagospodarowanie rekreacyjne terenu działki nr 251/15 w miejscowości Kiełpino	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji	

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Lp.	Obszar interwencji	Zaplanowane zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji wskazany w POŚ	Rzeczywiste nakłady inwestycyjne [zł]			Opis dotychczas podjętego działania w latach 2022-2024	Status zadania (Zakończone/ W trakcie realizacji/ciągłe /Brak)
					2022	2023-2024	Razem		
30.		Rodzinna Strefa Aktywnego Wypoczynku w Bornem Sulinowie	Gmina Borne Sulinowo	2019-2020	-	4 415 834,57 zł - dotacja z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, środki gminy	4 415 834,57 zł	W skład strefy wchodzi m.in. skatepark, pumptruck, tor rolkowy i obiekty małej infrastruktury, w tym: wiaty drewniane, okrągłe ławostoły, leżaki, ławki proste i łukowe, grille betonowe, zestaw zabawowy, kosze na odpady oraz stojaki na rowery i hulajnogi.	Zakończone
31.		Przebudowa miejsc postojowych dla samochodów campingowych na terenie Dorzecza Parsęty	Gmina Borne Sulinowo	2019	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
32.		Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach na terenie gminy	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
33.		Edukacja ekologiczna - Zakłada się realizację różnego rodzaju akcji (np. sprzątanie świata, zakładanie ogródka na parapecie okna), przeprowadzenie badań i doświadczeń, konkursów (np. przyrodniczo-plastycznych, fotograficznych, wierszyki i opowiadania o tematyce ekologicznej), szkoleń, pogadań w szkołach, dokarmianie ptaków w trakcie zimy, wycieczki do lasu, itp.	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	W szkołach i przedszkolach organizowanych jest wiele konkursów i akcji związanych z edukacją ekologiczną jak np. sprzątanie świata. W 2022 r. w Szkole Podstawowej w Łubowie otwarto ekopracownię. Realizacja projektu pozwoliła uatrakcyjnić lekcje, zwiększyć świadomość ekologiczną, umożliwić prowadzenie obserwacji i doświadczeń, a tym samym wzbudzić wśród uczniów zainteresowanie ekologią i otaczającym światem przyrody. W 2024 roku odbył się Uczniowski piknik ekologiczny w Szkole Podstawowej im. M. Konopnickiej w Juchowie". Celem projektu było podniesienie świadomości w zakresie ochrony powietrza, mającej wpływ na postawy proekologiczne.	Ciągłe
34.	X. Zagrożenie poważnymi awariami	Utrzymanie jednostek OSP	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
35.		Uwzględnianie lokalizacji ZDR oraz ZZR w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Borne Sulinowo	Zadanie ciągłe	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
36.		Przebudowa budynku magazynowego na budynek remizy strażackiej w Bornem Sulinowie	Gmina Borne Sulinowo	2019-2021	-	-	-	Zadanie nie było realizowane w latach 2022-2024	Brak realizacji
SUMA					4 989 641,89 zł	22 833 122,82 zł	27 822 764,71 zł		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bornem Sulinowie

Poniższa tabela przedstawia stopień realizacji zadań monitorowanych z zakresu ochrony środowiska realizowanych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024. Wynikają one bezpośrednio z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026.

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Tabela 4. Stopień realizacji zadań monitorowanych wskazanych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024

Lp.	Obszar interwencji	Zaplanowane zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji wskazany w POŚ	Rzeczywiste nakłady inwestycyjne [zł]			Opis dotychczas podjętego działania w latach 2022-2024	Status zadania (zakończone/ w trakcie realizacji/ciągłe /brak)
					2022	2023	2024		
1.	I. Klimat i powietrze	Monitoring i kontrola podmiotów korzystających ze środowiska	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe		-		W 2022 roku przeprowadzono na terenie gminy 9 kontrole, w 2023 roku - 4 kontrole, w 2024 roku - 6 kontrole.	Ciągłe
2.	II. Zagrożenia hałasem	Modernizacja dróg poprzez zmianę struktury nawierzchni i poprawę ich stanu technicznego	Zarząd Dróg Powiatowych w Szczecinku	Zadanie ciągłe	-	11 289 183,45	687 137,2	Rok 2023: Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Juchowo-Radacz o długości 6,05 km jako poprawa układu komunikacyjnego w powiecie szczecineckim. Rok 2024: - Remont zniszczonych nawierzchni na drogach powiatowych w obszarze powiatu szczecineckiego. - Budowa chodnika w m. Krągi w ciągu DP1290Z	Zakończone
3.	III. Pola elektromagnetyczne	Pomiar natężenia pola elektromagnetycznego w gminie	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe		-		Na terenie Gminy Borne Sulinowo pomiary pól elektromagnetycznych wykonano w dwóch punktach pomiarowych na terenie miasta Borne Sulinowo w 2022 i 2024 roku. Wynikiem pomiarów była średnia arytmetyczna z półgodzinnego pomiaru prowadzonego w sposób ciągły oraz wyliczona wartość wskaźnika poziomu emisji WME, wyznaczonego na podstawie maksymalnej wartości chwilowej uzyskanej w trakcie pomiarów. Zmierzone wartości były znacznie poniżej wartości dopuszczalnych określonych w rozporządzeniach Ministra Środowiska oraz Ministra Zdrowia, a wyliczona wartość wskaźnika poziomu emisji WME w 2022 i 2024 roku nie przekroczyła 1.	Ciągłe
4.	IV. Gospodarowanie wodami	Monitoring stanu i jakości wód powierzchniowych	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe		-		W latach 2022-2024 prowadzono na terenie gminy monitoring stanu i jakości jednolitych części wód powierzchniowych rzek i jezior. Stan jakości wód powierzchniowych na terenie gminy określany jest jako zły.	Ciągłe
5.		Monitoring stanu i jakości wód podziemnych	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe		-		Na terenie gminy przeprowadzono badania jakości wód podziemnych w 2022 roku, które zakwalifikowały wody do klasy III oznaczającej wody zadowalającej jakości.	Ciągłe
6.	VI. Zasoby geologiczne	Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin oraz monitorowanie eksploatacji złóż	Urząd Marszałkowski w Szczecinie, Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa	Zadanie ciągłe		-		Na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024 nie zostały udzielone koncesje na wydobywanie surowców naturalnych przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.	Brak realizacji
7.	VII. Gleby	Monitoring chemizmu gleb ornych na terenie gminy	GIOŚ	Zadanie ciągłe		-		Na terenie gminy Borne Sulinowo nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych i nie prowadzono badań monitoringu chemizmu gleb ornych realizowanego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.	Brak realizacji
8.		Monitoring chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe		-		Na terenie gminy nie prowadzono monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych i oceny depozycji zanieczyszczeń do podłoża.	Brak realizacji
9.		Prowadzenie działalności rolniczej z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej	Indywidualni rolnicy, podmioty działające w rolnictwie	Zadanie ciągłe		-		Szkolenia dla rolników prowadzone przez ZODR	Ciągłe

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Lp.	Obszar interwencji	Zaplanowane zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji wskazany w POŚ	Rzeczywiste nakłady inwestycyjne [zł]			Opis dotychczas podjętego działania w latach 2022-2024	Status zadania (zakończone/ w trakcie realizacji/ciągłe /brak)	
					2022	2023	2024			
10.	VIII. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wywóz odpadów powstałych w wyniku sprzątnięcia ulic i chodników	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o.	Zadanie ciągłe		-		Brak danych	Brak danych	
11.	IX. Zasoby przyrodnicze	Ochrona, pielęgnacja oraz utrzymanie terenów leśnych	Nadleśnictwo, właściciele prywatni	Zadanie ciągłe	180 358,28			Nadleśnictwo Szczecinek 1. Ochrona obejmuje działania zmierzające do zachowania zasobów leśnych w stanie niepogorszonym oraz do przeciwdziałania czynnikom mogącym je osłabiać lub niszczyć. Do najważniejszych zadań należy: zapobieganie i zwalczanie pożarów poprzez stały monitoring zagrożenia, tworzenie pasów przeciwpożarowych, utrzymanie punktów czerpania wody oraz prowadzenie akcji informacyjnych, przeciwdziałanie gradacjom owadów i chorobom grzybowym poprzez prowadzenie obserwacji, wykonywanie zabiegów ochronnych i stosowanie metod biologicznych, ochrona różnorodności biologicznej poprzez zachowanie starodrzewów, pozostawianie odpowiedniej ilości martwego drewna, utrzymywanie siedlisk dla gatunków chronionych, przeciwdziałanie szkodom powodowanym przez działalność człowieka, takim jak nielegalna wycinka, zaśmiecanie czy kłusownictwo. 2. Pielęgnacja lasów polega na prowadzeniu planowych zabiegów hodowlanych i technicznych, które wspierają prawidłowy rozwój drzewostanów i zapewniają trwałość lasu. Obejmuje ona: wykonywanie cięć pielęgnacyjnych (czyszczenia i trzebieże) w celu poprawy warunków wzrostu drzew i kształtowania właściwej struktury gatunkowej, odnawianie lasów, zarówno w sposób naturalny, jak i sztuczny, poprzez sadzenie gatunków dostosowanych do siedliska, zabiegi poprawiające warunki glebowe i wodne, w tym ochrona gleb przed erozją i regulacja stosunków wodnych, wprowadzanie gatunków biocenotycznych i domieszkowych, zwiększających odporność drzewostanów. 3. Utrzymanie lasów obejmuje systematyczne działania organizacyjne i techniczne, zapewniające prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów leśnych oraz ich dostępność dla gospodarki i społeczeństwa. W szczególności obejmuje to: bieżące monitorowanie stanu lasu, w tym kondycji drzewostanów i różnorodności biologicznej, utrzymanie infrastruktury leśnej, tj. dróg, mostów, obiektów melioracyjnych, wież obserwacyjnych oraz urządzeń przeciwpożarowych, konserwację i rozwój infrastruktury turystycznej i edukacyjnej, jak ścieżki, miejsca postoju, tablice informacyjne, zapewnienie bezpieczeństwa osób przebywających w lesie poprzez usuwanie zagrożeń, np. drzew martwych i wywrotowych wzdłuż szlaków.	Ciągłe	
					611 630,93	860 978,01	1 101 386,77	Nadleśnictwo Czaplnek: – zadania dotyczące hodowli lasu, – zadania dotyczące ochrony lasu, – zadania dotyczące ochrony przyrody, – zadania dotyczące utrzymania terenów leśnych.	Zakończone	
12.	X. Przeciwdziałanie poważnym awariom	Przeciwdziałanie poważnym awariom	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe		-		-	Brak realizacji	
13.	X. Przeciwdziałanie poważnym awariom	Kontrola przewozów substancji niebezpiecznych	Inspekcja Transportu Drogowego, Policja	Zadanie ciągłe		-		W latach 2022-2024 inspektorzy z WITD w Szczecinie nie przeprowadzali kontroli drogowych przewozów substancji niebezpiecznych na terenie Gminy Borne Sulinowo.	Brak realizacji	
SUMA					14 730 674,64 zł					

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych odpowiedzi

4. Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska

Na terenie Gminy Borne Sulinowo w ramach realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026” wyznaczono 36 zadań własnych gminy oraz 13 zadań monitorowanych. Wśród 36 zadań własnych 16 z nich nie zostało przeprowadzonych w latach 2022-2024, ponieważ większość z nich została zrealizowana już w latach wcześniejszych (2019-2021). Należy również zauważyć, że Gmina Borne Sulinowo w latach 2022-2024 realizowała także szereg innych działań z zakresu ochrony środowiska, które nie zostały ujęte w Programie Ochrony Środowiska.

Wśród zadań monitorowanych, na terenie gminy prowadzono monitoring i kontrolę podmiotów korzystających ze środowiska, monitorowano stan i jakość wód powierzchniowych i podziemnych, prowadzono ochronę, pielęgnację oraz utrzymanie terenów leśnych, modernizowano drogi oraz prowadzono pomiar natężenia pola elektromagnetycznego.

4.1 Ocena finansowania zamierzeń Programu Ochrony Środowiska

Zadania, które zrealizowano w latach 2022-2024 przez Urząd Miejski w Bornem Sulinowie w ramach Programu Ochrony Środowiska sfinansowano w większości ze środków własnych gminy oraz dofinansowania pochodzącego z WFOŚiGW, środków Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg, środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz środków z Rządowego Funduszu Polski Ład.

Łącznie na finansowanie zadań własnych z zakresu ochrony środowiska na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024 wydano **27 822 764,71 zł**. Nakłady inwestycyjne poniesione na realizację zadań monitorowanych na terenie gminy w latach 2022-2024 wyniosły **14 730 674,64 zł**.

4.2 Ocena systemu monitoringu

Zgodnie z „Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026” w ocenie postępu wdrażania Programu oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych efektów ekologicznych. Służą temu raporty z realizacji programów ochrony środowiska, które należy sporządzać co dwa lata i przedstawiać je Radzie Miejskiej, a następnie Zarządowi Powiatu. Gmina Borne Sulinowo wywiązuje się z powyższych założeń, przygotowując m.in. niniejszy raport.

Raport za lata 2022-2024 z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Tabela poniżej przedstawia wskaźniki monitoringu realizacji zadań ujętych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026”.

Tabela 5. Wskaźniki monitoringu realizacji zadań ujętych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo
na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026

Lp.	Nazwa wskaźnika (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Wartość wskaźnika na rok 2024
1	Liczba substancji z przekroczeniami na terenie strefy zachodniopomorskiej (WIOŚ)	1	0	0
2	Natężenie składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego (WIOŚ)	0,76 (V/m)	>7 (V/m)	poniżej dolnego progu oznaczalności sondy (0,5 V/m)
3	JCWP w stanie dobrym (WIOŚ)	3	17	0
4	JCWPd w stanie dobrym (WIOŚ)	b.d.	2	nie prowadzono badań
5	Długość sieci kanalizacyjnej (GUS)	141 km	>141 km	142,9 km
6	Długość sieci wodociągowej (GUS)	118 km	>118 km	162,2 km
7	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (GUS)	4 771 os.	>4 771 os.	7 900 os.
8	Liczba wydanych koncesji na wydobycie kopalin (Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski)	1	-	0
9	Łączna powierzchnia gruntów ornych (Urząd Gminy)	8 050 ha	-	713 ha
10	Odpady komunalne zebrane w ciągu roku (Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi)	1 776,42 Mg	<1 776,42 Mg	3 000,5110 Mg
11	Liczba nasadzeń drzew i krzewów (GUS)	Drzewa 20 Krzewy 2	Zależnie od potrzeb i wyznaczonych zadań	Drzewa 0 Krzewy 0
12	Wskaźnik lesistości (GUS)	60%	-	60,8%
13	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (GUS)	19 334,90 ha	>19 334,90 ha	19 333,60 ha
14	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii (WIOŚ)	1	0	0

źródło: opracowanie własne

5. Podsumowanie

W Gminie Borne Sulinowo w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2024 r. w ramach Programu Ochrony Środowiska podjęto się realizacji części zadań wynikających z planu operacyjnego ww. Programu. Wyznaczono 36 zadań własnych gminy oraz 13 zadań monitorowanych. Należy w tym miejscu podkreślić, że gmina poza działaniami wskazanymi do realizacji w Programie Ochrony Środowiska przeprowadziła również szereg innych działań z zakresu ochrony środowiska, jak np. budowa instalacji fotowoltaicznej na budynku świetlicy wiejskiej w m. Jeleń, sali sportowej przy Szkole Podstawowej w m. Łubowo, Szkole Podstawowej i L.O. w m. Borne Sulinowo czy zabiegi pielęgnacyjne pomników przyrody. Ponadto realizacja części zadań jest uzależniona od zaangażowania mieszkańców oraz zależna od innych instytucji – tutaj zadaniem gminy jest jedynie monitorowanie tych działań.

Analizując wskaźniki monitoringu realizacji zadań można zauważyć, że nastąpiła poprawa m.in. klas jakości powietrza na terenie strefy zachodniopomorskiej, wzrosła długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, wzrosła liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz zwiększył się wskaźnik lesistości na terenie gminy.

Podczas aktualizacji Programu Ochrony Środowiska, wyznaczając zadania, należy skupić się na wszystkich elementach środowiska, brać pod uwagę inwestycje przeprowadzane w latach poprzednich, a także zachować spójność z innymi dokumentami prawa lokalnego.

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Borne Sulinowo na tle powiatu szczecineckiego.....	5
Rysunek 2. Liczba mieszkańców Gminy Borne Sulinowo w latach 2000-2024.....	7
Rysunek 3. Liczba mieszkańców Gminy Borne Sulinowo w latach 2000-2024 w podziale na płeć	7
Rysunek 4. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2000-2024.....	8
Rysunek 5. Liczba budynków mieszkalnych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024.....	9
Rysunek 6. Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²] zlokalizowanych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024.....	9
Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2010-2024.....	10

Spis tabel

Tabela 1. Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Borne Sulinowo w latach 2012-2024	8
Tabela 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 na terenie Gminy Borne Sulinowo w 2024 roku.....	10
Tabela 3. Stopień realizacji zadań własnych wskazanych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024.....	23
Tabela 4. Stopień realizacji zadań monitorowanych wskazanych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo w latach 2022-2024.....	27
Tabela 5. Wskaźniki monitoringu realizacji zadań ujętych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Borne Sulinowo na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2026	30